

1 Do jakiego sądu należy się zwrócić: do sądu powszechnego orzekającego w sprawach cywilnych czy do sądu szczególnego (na przykład sądu orzekającego w sprawach z zakresu prawa pracy)?

W postępowaniu cywilnym odpowiedzialność za rozpoznawanie i rozstrzyganie sporów i innych kwestii prawnych wynikających ze stosunków cywilnoprawnych spoczywa na sądach powszechnych (art. 14 ust. 1 kodeksu postępowania cywilnego (Grazhdanski protsesualen kodeks, GPK). W niektórych dużych sądach okręgowych funkcjonują odrębne wydziały gospodarcze działające niezależnie od wydziałów karnych i cywilnych. Powództwa odszkodowawcze z tytułu szkód wyrządzonych osobom fizycznym lub prawnym w rezultacie niezgodnych z prawem działań, czynności lub zaniechań ze strony organów wykonawczych i urzędników w toku czynności administracyjnoprawnych lub w związku z takimi czynnościami stanowią wyjątek od tej zasady. Sądami właściwymi do rozpoznawania tego rodzaju spraw w pierwszej instancji są sądy administracyjne, które rozpoznają wszystkie sprawy administracyjne dotyczące wydania, zmiany, uchylecia lub unieważnienia aktów administracyjnych i porozumień administracyjnych oraz ochrony przed bezprawnymi czynnościami i zaniechaniami organów administracji, z wyjątkiem spraw, w których sądem właściwym jest Najwyższy Sąd Administracyjny (Varhoven administrativen sad). W obszarze prawa cywilnego nie funkcjonują żadne inne sądy szczególne.

Zgodnie z prawem bułgarskim ofiara przestępstwa może wytoczyć powództwo o odszkodowanie z tytułu poniesionej szkody zarówno w toku postępowania cywilnego, jak i w toku postępowania karnego wszczętego przeciwko oskarżonemu. Pozew adhezyjny w toku postępowania karnego można wnieść zarówno przeciwko oskarżonemu, jak i przeciwko dowolnej innej osobie, która ponosi odpowiedzialność cywilną za szkody wyrządzone przestępstwem. Należy pamiętać o tym, że sąd może odmówić rozpoznania powództwa cywilnego w toku postępowania karnego. W takim przypadku ofiara może wytoczyć powództwo i dochodzić swoich praw w toku standardowego postępowania cywilnego.

2 W przypadku gdy właściwość mają sądy powszechne orzekające w sprawach cywilnych (tj. sądy, które odpowiadają za rozpoznawanie takich spraw), w jaki sposób mogą się dowiedzieć, do którego z nich należy się zwrócić?**2.1 Czy istnieje rozróżnienie w hierarchii sądów powszechnych orzekających w sprawach cywilnych (na przykład sądy rejonowe są sądami niższej instancji, a sądy okręgowe są sądami wyższej instancji), a jeżeli tak, który z nich jest właściwy w mojej sprawie?**

Sąd rejonowy (*rayonen sad*) jest sądem pierwszej instancji we wszystkich sprawach cywilnych, które nie należą w pierwszej instancji do właściwości sądu okręgowego (*okrazhen sad*) (art. 103 GPK).

Zgodnie z art. 104 GPK sądy okręgowe pełnią funkcję sądów pierwszej instancji w następujących sprawach:

w sprawach dotyczących ustalenia lub zaprzeczenia pochodzenia dziecka, rozwiązania stosunku przysposobienia, orzeczenia ubezwłasnowolnienia lub jego uchylenia;

w sprawach o własność nieruchomości lub inne prawa rzeczowe na nieruchomości, jeżeli wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 50 000 lewów;

w sprawach cywilnych lub gospodarczych, w których wartość przedmiotu sporu przekracza kwotę 25 000 lewów (chyba że sprawa dotyczy świadczeń alimentacyjnych, jest to sprawa z zakresu prawa pracy lub roszczeń o zwrot nieautoryzowanych wydatków);

w sprawach dotyczących niedopuszczalnej, nieważnej lub nieprawidłowej rejestracji spółki, w przypadku której zgodnie z przepisami sądy okręgowe są właściwe w pierwszej instancji;

w przypadku przedmiotowej kumulacji roszczeń w jednym pozwie, gdy te roszczenia mają być rozpatrywane w jednym postępowaniu, niezależnie od ich wysokości, jeżeli sprawa należy do właściwości sądu okręgowego;

w sporach rozpatrywanych przez sąd okręgowy na mocy innych przepisów.

Zgodnie z ustawą o handlu (Targovski Zakon) wytoczone zgodnie z przepisami tej ustawy powództwa dotyczące ochrony praw przysługujących wspólnikowi spółki, zaskarżenia uchwały podjętej przez wspólników spółki, stwierdzenia nieważności umowy spółki, rozwiązania spółki przez sąd lub wszczęcia postępowania upadłościowego rozpoznaje sąd okręgowy właściwy ze względu na siedzibę statutową spółki. W sprawach upadłościowych sądem właściwym jest sąd okręgowy właściwy dla miejsca, w którym przedsiębiorca ma siedzibę w chwili złożenia wniosku o wszczęcie postępowania upadłościowego.

Sądy administracyjne są sądami właściwymi do rozpoznawania w pierwszej instancji spraw o odszkodowanie z tytułu bezprawnych czynności, działań lub zaniechań ze strony organów administracji i urzędników.

Powództwo cywilne wytoczone w toku postępowania karnego rozpoznaje sąd właściwy do prowadzenia postępowania w sprawie popełnionego przestępstwa.

2.2 Właściwość miejscowa (który sąd jest właściwy do rozpoznania mojej sprawy: sąd w mieście A czy w mieście B?).**2.2.1 Podstawowa zasada ustalania właściwości miejscowej**

Powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy dla okręgu (*rayonen*), w którym znajduje się miejsce zamieszkania, siedziba statutowa lub siedziba zarządu pozwanego.

Powództwo przeciwko osobie prawnej należy wytoczyć przed sąd właściwy miejscowo dla jej siedziby statutowej. W przypadku sporów wynikających z bezpośrednich kontaktów z filiami lub oddziałami osób prawnych powództwo można alternatywnie wytoczyć przed sąd właściwy miejscowo dla siedziby tych filii lub oddziałów.

Powództwa przeciwko organom państwa i instytucjom rządowym, uwzględniając ich filie i oddziały, należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca powstania stosunku prawnego leżącego u podstaw sporu. Jeżeli taki stosunek prawny powstał za granicą, powództwo należy wytoczyć przed właściwy sąd w Sofii.

Powództwo przeciwko osobie o nieznanym adresie zamieszkania należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania jej pełnomocnika lub przedstawiciela ustawowego, a jeżeli okaże się to niemożliwe – przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania powoda. Zasada ta ma również zastosowanie, jeżeli pozwany zamieszkuje poza granicami Bułgarii. Jeżeli powód również zamieszkuje poza granicami Bułgarii, powództwo należy wytoczyć przed właściwy sąd w Sofii.

Powództwo przeciwko małoletniemu lub osobie ubezwłasnowolnionej należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania ich przedstawiciela ustawowego.

Powództwa dotyczące dziedziczenia, odwołania testamentu w całości lub w części, działu spadku lub unieważnienia umowy o dział spadku należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca otwarcia spadku. Jeżeli spadkodawca jest obywatelem bułgarskim, lecz spadek otwarto poza granicami Bułgarii, powództwo należy wytoczyć przed sąd właściwy dla ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy w Bułgarii albo dla miejsca położenia składników majątku.

2.2.2 Wyjątki od podstawowej zasady

2.2.2.1 W jakim przypadku mam możliwość wyboru pomiędzy sądem w miejscu zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady) a innym sądem?

Powództwo o zaspokojenie umownych roszczeń pieniężnych można wytoczyć przed sąd właściwy dla aktualnego miejsca zamieszkania pozwanego.

Roszczenia alimentacyjne można również zgłosić do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania powoda.

Pracownicy mogą wytoczyć powództwo przeciwko pracodawcy również przed sąd właściwy ze względu na miejsce, w którym zazwyczaj świadczona jest praca.

Spory z zakresu prawa pracy między osobami zagranicznymi, zagranicznymi przedsiębiorstwami lub spółkami joint venture posiadającymi siedzibę statutową w Bułgarii a zagranicznymi pracownikami pracującymi dla tych podmiotów na terenie Bułgarii są rozstrzygane przez sądy właściwe ze względu na siedzibę statutową pracodawcy, chyba że strony uzgodniły inaczej.

Spory z zakresu prawa pracy między pracownikami posiadającymi obywatelstwo bułgarskie pracującymi za granicą dla pracodawców bułgarskich są rozpatrywane przez właściwy sąd w Sofii (jeżeli powództwo wytoczono przeciwko pracodawcy) lub przez sąd właściwy ze względu na miejsce zamieszkania pracownika w Bułgarii (jeżeli powództwo wytoczono przeciwko pracownikowi).

Powództwo o zaspokojenie roszczenia z czynu niedozwolonego można wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca, w którym wyrządzono szkodę.

Jeżeli pozwani mają miejsca zamieszkania lub siedziby w różnych okręgach sądowych lub jeżeli przedmiotem roszczenia jest majątek położony w więcej niż jednym okręgu sądowym, powództwo należy wytoczyć przed wybrany przez powoda sąd w jednym z tych okręgów.

2.2.2.2 W jakim przypadku muszę wybrać sąd inny niż ten właściwy dla miejsca zamieszkania pozwanego (sąd wyznaczony przez zastosowanie podstawowej zasady)?

Sprawy dotyczące praw rzeczowych na nieruchomości, zniesienia współwłasności nieruchomości, ustalenia przebiegu granic nieruchomości lub przywrócenia naruszonego posiadania rozpatruje sąd właściwy ze względu na miejsce położenia nieruchomości. Powództwa dotyczące zawarcia umowy o ustanowienie lub przeniesienie praw rzeczowych na nieruchomości lub rozwiązania, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności umowy dotyczącej praw rzeczowych na nieruchomości należy również wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca położenia nieruchomości.

Powództwa wytaczane przez konsumentów i powództwa przeciwko konsumentom należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca pobytu konsumenta, a w jego braku – przed sąd właściwy dla jego miejsca zamieszkania.

Powództwa o wypłatę odszkodowania zgodnie z przepisami kodeksu ubezpieczeń (Kodeks za zastrahovaneto) wytaczane przez osobę poszkodowaną przeciwko ubezpieczycielowi, Funduszowi Gwarancyjnemu (Garantsionen fond) i Krajowemu Biuru Bułgarskich Ubezpieczycieli Pojazdów (Natsionalno byuro na balgarskite avtomobilni zastrahovateli) należy wytoczyć przed sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej powoda w chwili wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego lub dla miejsca wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego.

Powództwo o odszkodowanie z tytułu szkód wyrządzonych przestępstwem należy wytoczyć przed sąd, który wszczął odpowiednie postępowanie karne, w celu jednoczesnego rozpoznania tego powództwa w toku postępowania karnego.

2.2.2.3 Czy strony mogą samodzielnie określić jako właściwy sąd, który w innym wypadku nie byłby właściwy?

Co do zasady strony nie mogą zmienić w drodze umowy właściwości sądu wynikającej z obowiązujących przepisów.

Strony sporu majątkowego mogą wyłączyć stosowanie przepisów dotyczących właściwości miejscowej, podpisując umowę prorogacyjną. Nie jest to jednak możliwe, jeżeli sprawa dotyczy praw rzeczowych, zniesienia współwłasności, ustalenia przebiegu granic nieruchomości lub przywrócenia naruszonego posiadania nieruchomości, zawarcia umowy o ustanowienie lub przeniesienie praw rzeczowych na nieruchomości bądź rozwiązania, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności umowy dotyczącej praw rzeczowych na nieruchomości, ponieważ w takich sprawach właściwość miejscową regulują odpowiednie przepisy.

W postępowaniach na gruncie prawa ochrony konsumentów lub prawa pracy umowy prorogacyjne między stronami uznaje się za ważne wyłącznie w przypadku, gdy zawarto je po zaistnieniu sporu.

W sporach majątkowych strony mogą zawrzeć umowę o oddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego, chyba że sprawa dotyczy praw rzeczowych na nieruchomości lub posiadania nieruchomości, świadczeń alimentacyjnych lub stosunku pracy. Aby wszcząć postępowanie arbitrażowe, wszystkie zainteresowane strony muszą zawrzeć specjalną umowę procesową – umowę o arbitraż (*arbitrazhno sporazumenie*). Sąd polubowny może korzystać z wszelkich właściwych źródeł prawa międzynarodowego oraz ze szczególnego bułgarskiego źródła prawa, tj. ustawy o arbitrażu w międzynarodowych sporach gospodarczych (Zakon za mezhdunarodniya targovski arbitrazh).

Zgodnie z tą ustawą umowa o arbitraż oznacza porozumienie, na mocy którego wszystkie zainteresowane strony zgadzają się, by sąd polubowny rozstrzygał wszystkie lub niektóre spory, które mogą powstać lub powstały między stronami w związku z danym stosunkiem umownym lub pozaumownym. Umowa ta może przybrać formę klauzuli arbitrażowej zawartej w innej umowie lub odrębnej umowie. Umowa o arbitraż wymaga formy pisemnej. Sąd polubowny może być instytucją stałą lub może zostać powołany w celu rozstrzygnięcia konkretnego sporu. Posiedzenia sądu polubownego mogą się odbywać za granicą, jeżeli poza granicami Bułgarii znajduje się miejsce zwykłego pobytu jednej ze stron, jej miejsce prowadzenia działalności zgodnie z umową spółki lub siedziba centralnego kierownictwa.

3 W przypadku gdy właściwość mają sądy szczególne, w jaki sposób mogę dowiedzieć się, do którego z nich należy się zwrócić?

Jedynymi sądami szczególnymi orzekającymi w sprawach cywilnych w Bułgarii są sądy administracyjne.

Powództwa odszkodowawcze przeciwko organom wykonawczym można wytoczyć przed sąd administracyjny właściwy dla miejsca wystąpienia szkody lub dla aktualnego miejsca zamieszkania lub siedziby statutowej poszkodowanego, a jeżeli pozew taki dołącza się do skargi na samą decyzję administracyjną, należy go wnieść do sądu właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby skarżącego (art. 133 ust. 5 kodeksu postępowania administracyjnego – Administrativno protsesualen kodeks).

Sądy administracyjne są właściwe we wszystkich sprawach administracyjnych, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla Najwyższego Sądu Administracyjnego. Najwyższy Sąd Administracyjny rozpatruje w pierwszej instancji odwołania od: aktów wydanych przez organ publiczny niebędący organem samorządu terytorialnego, aktów wydanych przez Radę Ministrów, Prezesa Rady Ministrów, Wiceprezesa Rady Ministrów lub Ministrów, decyzji Najwyższej Rady Sądownictwa, aktów wydanych przez Narodowy Bank Bułgarii oraz wszelkich innych aktów przewidzianych w ustawie.

Ostatnia aktualizacja: 10/09/2021

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w

tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie. Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.